

Tájékoztató

A GONDOLAT KIADÓ újdonságai közül elsőként Paolo Santarcangeli „**Pokolra kell annak menni...**” című kötetét említjük, amely az ősi vallásos ábrázolásoktól Homéroszon, Vergiluson és Dantén át a modern irodalomig mutatja be a világirodalom és a magyar költészet nagy pokoljáróit. „Abból kiindulva, hogy ez nem lehet pusztán véletlen, régóta foglalkoztatott a gondolat — írja a szerző —, hogy megpróbáljam kikutatni, miért és hogyan születik meg ez az — úgy tűnik — szükségszerű és elkerülhetetlen élmény.” A kötet legsikerültebb része „A Pokol és a Kegyelem”, amely a Dantétól Rimbaud-ig terjedő időszakot öleli fel. — Carl Friedlich von Weizsäcker **Válogatott tanulmányai** betekintést engednek a XX. század kiváló német fizikusának, filozófusának és jövőkutatójának munkásságába. Számunkra különösen érdekesek a következő fejezetek: „A kibernetika filozófiai problémái”; „Kérdések a mélylélektanhoz”; „Anyag és tudat”; „Az egészség és betegség, a jó és rossz, az igaz és hamis modellje”; „Fizika és filozófia” stb. A „Hová vezet bennünket a tudomány?” című fejezetben egyebek közt így ír: „A tudomány emberileg az igazság, a szépség és az etika oldaláról érint minket... A tudomány által iskolázott tudat maga is szétéphetetlen szövet jellegét ölti, ahol minden szál tart. Így magának a tudománynak a tükrökévé válik. Ez az átalakulás sem veszélytelen, de legalább három erényét el kell ismernünk: először is az emberi lélekbe ülteti az igazság keresésének buzgalmát; másodsor a felfedezett tények tiszteltetését és harmadszor azt a képességét, hogy eldöntetlen kérdéseket nyitva hagyjon. Aki megtanulta, hogy mi a tudomány, nem lesz bizonytalan ott, ahol tud valamit, és nem fog dogmatizálni ott, ahol semmit sem tud.”

Két esafodásunkról is szeretnénk beszámolni. Alejo Carpentier **Irodalom és politikai tudat Latin-Amerikában** című brosurájára teljesen kielégítetlenül hagyt bennünket. A cím sokkal többet ígér, mint amit a könyvecske teljesíteni tud. Cikkünk és előadások rövid gyűjteménye, de meggyőződésünk, hogy a kérdés sokkal összetettebb és árnyalataiból annál, semmint ilyen egyszerűen és könnyedén el lehetne intézni. A másik Szabó György **Szabadunk olasz irodalmának kistükréi** és más tanulmányok című könyve, amelynek 375 oldalából mindössze száz vállalkozik arra, hogy a címben jelölt témát feldolgozza, de ez se nagyon haladja meg egy színvonalas TIT elő-

adás vagy egy kivonatos ismertetés kereteit. Ha régebbi példákat említünk az önkéntelen összehasonlítás kedvéért — „A mai francia irodalom kistükréi”; „Az amerikai irodalom a XX. században”; „A német irodalom a XX. században” stb. —, azok jóval többet nyújtottak összefoglalójukban. — Hermann István **Teleológia és történetiség** című műve a tizenkilencedik század fordulóját megelőző hat esztendő filozófiai térképét rajzolja meg. Ebben az időben bomlott fel a kanti filozófia, ekkor alakult ki a fichtei és a schellingi gondolatrendszer: ezek a filozófiai formák vezettek el a hegeli dialektikához, majd Marxhoz. A szerző, marxista filozófus, esztéta nemcsak a szorosan vett polgári filozófiai fejlődést kíséri nyomon, hanem — egyetemes szellemű vizsgálódóként — azt is kimutatja, mennyiben járult hozzá a német filozófia az általános emberi kultúrához.

Hamburger Klára **Liszt-monográfiája** az eddig legteljesebb ilyen jellegű, összefoglaló munka. Felvázolja ennek a rendkívül érdekes életnek minden jelentős epizódját, ismerteti a zeneszerző alkotóperiódusait, műveinek szinte valamennyi fontos darabját és betekintést enged Liszt intím gondolataiba, hitének mélységeibe is. Böven idéz Liszt leveleiből, megnyilatkozásaiból. Itt csak kettőre hivatkozunk: „Patrónusom, Paulai Szent Ferenc jelégje a »Charitas!«. Ehhez egész életemben hű maradtok!” — „...Nem indít meg különösebben azok halálát, akiket ismertem. Sőt, irigyléreméltónak találok sorsukat, mert nem kell többé viselniük az élet — és a vele járó felelősség — súlyos jármát. Az egyetlen és erőteljes érzelem, amelyet megőriztem: az emberi fájdalom mélységes rezdülései iránti részvét.” — Eleni Kazantzaki, Nikosz Kazantzakisznak, a nagy görög írónak az özvegve írta meg emlékezéseit **A meg nem alkuvó** címmel. Harmincéves együttlétük emlékei, élményei, küzdelmei elevenednek meg a szerző megrendítő hangú előadásában. Tanúi lehetünk a nagy író művei születési körülményeinek is: a Zorbász, a görög, a Jelentés Grécónak, a Mihálisz kapitány stb. fogantatásának és megírása drámai vonatkozásainak. A Szentföldön történt utazásukról így ír Eleni Kazantzaki: „Palesztina. A húsunkból testet öltött Biblia. A szeretet és a halál örökkévaló üzenete. A kopár Golgota. Holdkörös táj. Olvasztott ólom a Holt-tenger... A nap, amint keservesen kihuny a durván ácsolt fakeresztken csüngő, feketére aszalódott három emberi testen... A homok sárgás, óriás pergamenárkuszain piros vér-cseppek itt is, ott is. És Krisztus makacs lábának friss-nedves lépésnyomai...”